

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Sprawozdanie
z wykonania „Ramowego Planu Działań dla Żywności
i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2014 – 2020”
za 2019 rok

Warszawa, 2020 r.

Wstęp

Produkcja ekologiczna jest szansą na przejście producentów z konkurencji ilościowej na jakościową. Mając na względzie nie w pełni wykorzystany potencjał polskich producentów, a także wysoki popyt na produkty ekologiczne, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz z jednostkami podległymi lub nadzorowanymi, a także z innymi podmiotami współpracującymi z resortem rolnictwa w zakresie rolnictwa ekologicznego, realizuje „*Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2014-2020*”, którego celem jest rozwój tego sektora produkcji.

Bardzo często podkreśla się dwoistą naturę systemu rolnictwa ekologicznego. Jest to przede wszystkim system wpływający pozytywnie na środowisko naturalne, co z kolei przyczynia się do osiągania szeroko rozumianych korzyści rolnośrodowiskowych. Z drugiej strony rolnictwo ekologiczne jest odpowiedzią na zmieniającą się strukturę popytu na rynku, gdyż konsumenci coraz częściej poszukują żywności wytworzonej w warunkach jak najbardziej zbliżonych do naturalnych.

Większy nacisk na środowisko i klimat kładzie także Komisja Europejska, szczególnie w opublikowanych projektach rozporządzeń dotyczących wspólnej polityki rolnej w perspektywie budżetowej na lata 2021–2027¹ oraz w nowej strategii wzrostu gospodarczego dla Unii Europejskiej („Europejski Zielony Ład”) zawierającej pakiet środków i propozycji, które powinny umożliwić europejskim obywatelom oraz przedsiębiorstwom zrównoważoną „zieloną transformację” w oparciu m.in. o: ochronę środowiska naturalnego, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, inwestowanie w nowatorskie ekologiczne badania, innowacje i technologie, rozwój rolnictwa ekologicznego².

Biorąc pod uwagę bardzo duże znaczenie przypisywane do rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce w dniu 1 sierpnia 2014 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przyjął „*Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2014-2020*”, który został zaktualizowany 5 czerwca 2018 r. Dokument ten został opracowany w oparciu o szeroko przeprowadzone konsultacje ze wszystkimi zainteresowanymi podmiotami, organizacjami, stowarzyszeniami i zrzeszeniami rolników, producentów i przetwórców, ośrodkami naukowo badawczymi oraz jednostkami podległymi lub nadzorowanymi przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, oraz innymi podmiotami współpracującymi z resortem rolnictwa w zakresie rolnictwa ekologicznego.

„*Ramowy Plan Działań ...*” przedstawia działania, jakie powinny być podejmowane i realizowane przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) oraz jednostki

¹ https://ec.europa.eu/commission/publications/natural-resources-and-environment_pl (odczyt - luty 2020 r.).

² https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_pl (odczyt - luty 2020 r.).

podległe lub nadzorowane w celu osiągnięcia tego celu. Dla oceny skuteczności tych działań został przyjęty miernik wyrażany liczbą przetwórci ekologicznych.

W ramach „*Ramowego Planu Działań ...*” opisano także mocne i słabe strony systemu rolnictwa ekologicznego w Polsce oraz zidentyfikowano szanse i zagrożenia dla jego rozwoju. Na podstawie tej analizy zostały wytyczone cele szczegółowe i działania zmierzające do ich realizacji.

Zgodnie z „*Ramowym Planem Działań ...*” dążenie do osiągnięcia celu głównego jest realizowane poprzez działania przypisane do siedmiu następujących celów szczegółowych:

- I. Zwiększenie konkurencyjności rolnictwa ekologicznego oraz wzrost podaży żywności ekologicznej na rynku;
- II. Rozwój przetwórstwa produktów ekologicznych;
- III. Dywersyfikacja oraz wzmocnienie kanałów dystrybucji produktów ekologicznych;
- IV. Wzrost wiedzy konsumentów na temat rolnictwa ekologicznego i żywności ekologicznej;
- V. Podniesienie poziomu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w sektorze rolnictwa ekologicznego;
- VI. Włączenie organów administracji rządowej i samorządowej w rozwój sektora rolnictwa ekologicznego;
- VII. Utrzymanie wysokiego poziomu systemu kontroli i certyfikacji produktów ekologicznych.

Ponadto, „*Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego na lata 2014-2020*” został włączony jako jeden z projektów strategicznych do Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

Poniżej przedstawione zostały działania przeprowadzone w 2019 roku w zakresie realizacji celu głównego oraz celów szczegółowych określonych w „*Ramowym Planie Działań ...*”. Sprawozdanie obejmuje działania prowadzone bezpośrednio przez MRiRW oraz jednostki podległe, nadzorowane lub instytucje, z którymi prowadzono współpracę w tym zakresie.

OPIS REALIZACJI CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH

Cel I. Zwiększenie konkurencyjności rolnictwa ekologicznego oraz wzrost podaży żywności ekologicznej na rynku.

a) Kontynuacja wsparcia produkcji ekologicznej w ramach PROW 2014-2020 umożliwiająca obniżenie kosztów produkcji.

Wsparcie³ produkcji ekologicznej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” PROW 2014-2020 w okresie 5 lat corocznie, na rzecz rolników zobowiązujących się do prowadzenia produkcji ekologicznej lub przestawiania swojej produkcji rolnej na metody ekologiczne. Z budżetu działania „Rolnictwo ekologiczne” (**700 mln euro**) w 2019 r. realizowane były wypłaty zarówno rolnikom realizującym to działanie, jak i rolnikom kontynuującym zobowiązania w ramach Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne działania Program rolnośrodowiskowy PROW 2007-2013.

W kampanii 2019 do działania „Rolnictwo ekologiczne” PROW 2014-2020 przystąpiło **3 030** rolników, a **13 669** rolników zadeklarowało kontynuację wcześniej podjętych zobowiązań ekologicznych. Do dnia 14 marca 2019 r. były również realizowane zobowiązania rolnośrodowiskowe w zakresie Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne działania Program rolnośrodowiskowy PROW 2007-2013 przez **2717** rolników.

W zakresie realizacji wsparcia prowadzenia produkcji rolniczej metodami ekologicznymi w 2019 roku w ramach budżetu PROW 2014-2020 ARiMR zrealizowała płatność na łączną kwotę **323 mln zł** dla **19 291 rolników**, w tym w ramach Działania 11. Rolnictwo ekologiczne **298,9 mln zł** dla **16 579 rolników**, a na rzecz rolnictwa ekologicznego (PROW 2007-2013) w ramach Pakietu 2. Rolnictwo ekologiczne **24,3 mln zł** dla **2712 rolników**.

Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie realizowało cel „Kontynuacja wsparcia produkcji ekologicznej w ramach PROW 2014-2020 umożliwiająca obniżenie kosztów produkcji” poprzez następujące działania:

- aktualizacja aplikacji do sporządzania planów działalności rolnośrodowiskowej i ekologicznej- aktualizacja;
- szkolenie nt. Zmiany w Działaniu rolno-środowiskowo-klimatycznym i w działaniu Rolnictwo Ekologiczne, aktualizacja aplikacji do sporządzania planów działalności rolnośrodowiskowej i ekologicznej, gdzie w 2 spotkaniach łącznie udział wzięło ok. 200 osób;

³ Zasady udzielania wsparcia ekologicznego reguluje rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 marca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. poz. 370 z późn. zm.).

- szkolenie dla doradców rolnośrodowiskowych, gdzie w każdym z 3 spotkań wzięło udział 88 osób.

b) Prowadzenie badań mających na celu doskonalenie technologii produkcji.

W 2019 roku badania w rolnictwie ekologicznym realizowano zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 lipca 2015 roku *w sprawie stawek dotacji przedmiotowych dla różnych podmiotów wykonujących zadania na rzecz rolnictwa* (Dz. U. poz. 1170, z 2016 r. poz. 1614 oraz z 2017 r. poz. 1470). Dotację otrzymało **21 projektów badawczych** na kwotę w wysokości ok. **3,7 mln zł**. Wnioski dotyczyły tematów i obszarów badawczych określonych w ogłoszeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2018 r. *w sprawie listy obszarów badawczych i listy badań na rzecz rolnictwa ekologicznego na 2019 r.*. Badania w rolnictwie ekologicznym w roku 2019 zostały zrealizowane ze środków finansowych, których dysponentem jest MRiRW. Wykaz tematów badawczych zawiera **załącznik nr 1** do sprawozdania.

c) Przenoszenie dobrych praktyk i działania doradcze.

W ramach działania „Współpraca” Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw (PROW 2014-2020) w poddziałaniach:

- „Wsparcie korzystania z usług doradczych”, przewidziana została usługa doradcza pn. „System rolnictwa ekologicznego, w tym pomoc w podejmowaniu decyzji o przystąpieniu do rolnictwa ekologicznego (RE) oraz pomoc w realizacji rolnictwa ekologicznego (RE)”;
- „Wsparcie dla szkolenia doradców”, tematyka szkoleń powiązana jest ze zdefiniowanymi typami usług doradczych oraz potrzebami szkoleniowymi doradców, co pozwala na ujęcie ich w tematyce zagadnień dotyczących rolnictwa ekologicznego

Rozporządzenia wykonawcze dla poddziałań „Wsparcie dla szkolenia doradców” oraz „Wsparcie korzystania z usług doradczych” określają wymagania dla dostawcy szkoleń usług doradczych, któremu będzie mogła zostać przyznana pomoc oraz minimalne wymagania dotyczące operacji, na którą ta pomoc będzie mogła być przyznana. W terminie 04.04.2019 r. - 24.06.2019 r. zostało przeprowadzone II postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego w ramach poddziałania „Wsparcie dla szkolenia doradców”.

Cel był realizowany m. in. poprzez zorganizowane przez MRiRW w dniu 1.03.2019 r. spotkanie informacyjne w zakresie zmian dotyczących m.in. działania Rolnictwo ekologiczne, w którym wzięło udział **105** osób, w tym m.in. doradcy współpracujący z gospodarstwami realizującymi to działanie.

W 2019 r. zostało również opracowane, wydane, rozdyskrebuowane i zamieszczone na stronie internetowej MRiRW III wydanie „Przewodnika po działaniu Rolnictwo ekologiczne PROW 2014-2020”.

W 2019 roku MRiRW wydało publikację z zakresu badań naukowych w rolnictwie ekologicznym, zawierającą „Streszczenia wyników badań w zakresie rolnictwa ekologicznego” za rok 2018 w formie pliku PDF zapisanego na nośniku pamięci USB. Ponadto wyniki badań są również dostępne w wersji elektronicznej na stronach internetowych MRiRW. Publikacja przekazywana jest do zbiorów Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi, dawniej Centralnej Biblioteki Rolniczej w Warszawie.

Wyniki prowadzonych badań w zakresie rolnictwa ekologicznego są szeroko rozpowszechniane przy wykorzystywaniu także innych kanałów dystrybucji (szkoleń, seminariów oraz konferencji). Znajdują się one również na stronach internetowych organizacji badawczych, którym została udzielona dotacja, pozostając dostępne na tych stronach przez 5 lat.

W 2019 roku, po raz kolejny, MRiRW zrealizowało cykl szkoleń prezentujących wyniki z przeprowadzonych dotychczas badań w rolnictwie ekologicznym. Szkolenia te zostały zorganizowane w pięciu jednodniowych panelach, w których udział wzięli doradcy, naukowcy oraz producenci ekologiczni. Dodatkowo wszystkie badania oraz otrzymane wyniki zaprezentowano na corocznej konferencji w Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oddział w Radomiu, która odbyła się w dniach 16-20.09.2019 r.

Opracowane przez jednostki badawcze wyniki badań w rolnictwie ekologicznym zrealizowanych w 2019 r. stanowiły podstawę do stworzenia kolejnych metodyk produkcji ekologicznej. Obecnie opublikowane są następujące metodyki:

- 1) Ekologiczny chów karpia
- 2) Zboża w uprawie ekologicznej - pszenica jara
- 3) Uprawy polowe metodami ekologicznymi
- 4) Wędzenie produktów ekologicznych
- 5) Uprawa warzyw w rolnictwie ekologicznym
- 6) Produkcja ekologicznych wyrobów mięsnych
- 7) Owies szorstki do produkcji towarowej w gospodarstwach i przetwórstwie ekologicznym
- 8) Uprawa kukurydzy w systemie ekologicznym
- 9) Optymalizacja chowu kur nieśnych
- 10) Mieszanki roślin strączkowych ze zbożami w rolnictwie ekologicznym
- 11) Ochrona zdrowia zwierząt
- 12) Zboża w uprawie ekologicznej - pszenica ozima
- 13) Elementy ekologicznej uprawy jabłoni

Materiały te są dostępne nieodpłatnie na stronie internetowej MRiRW, natomiast wersje papierowe zostały rozdyskrebowane przez Centrum Doradztwa Rolniczego.

W 2019 Centrum Doradztwa Rolniczego zrealizowało zadania służące wsparciu najlepszych i najbardziej efektywnych rozwiązań dotyczących produkcji ekologicznej oraz promowaniu wymiany informacji między producentami ekologicznymi, m.in.: zadania związane z doskonaleniem kadr doradczych, przygotowaniem branżowych materiałów informacyjnych oraz organizacją szkoleń i wykorzystaniem sieci gospodarstw demonstracyjnych do upowszechniania dobrych praktyk w rolnictwie ekologicznym. Powyższe działania zostały zrealizowane poprzez różne formy edukacyjne tj. szkolenia, konferencje, wykłady, wizyty, metodyki, działalność wydawniczą, które stanowią **załącznik nr 2**.

Ponadto CDR opracowało elektroniczne wersje informatorów na następujące tematy:

- Nawozy w rolnictwie ekologicznym;
- Wapnowanie podstawą żyzności gleb w gospodarstwie ekologicznym.

CDR realizowało również inne działania doradcze i informacyjne, do których można zaliczyć:

- promocję rolnictwa ekologicznego w materiałach filmowych – 4 filmy: „Ekologiczna produkcja mleka”, „Ekologiczna produkcja warzyw”, „Ekologiczna produkcja owoców”, „Ekologiczna produkcja rolnicza-zboża”.
- stoisko informacyjne na Dożynkach Ekologicznych w Przysieku,
- stoisko informacyjne na Targach Ekogala 2019.

Podobnie jak w latach ubiegłych, CDR wspólnie z Wojewódzkimi Ośrodkami Doradztwa Rolniczego i MRiRW zorganizowało Konkurs na Najlepsze Gospodarstwo Ekologiczne. Konkurs obejmował dwie kategorie gospodarstw, ekologiczne gospodarstwo towarowe oraz ekologia - środowisko. Głównym celem konkursu była identyfikacja i szerzenie dobrych praktyk w zakresie rolnictwa ekologicznego, wdrażanie takich rozwiązań w gospodarstwach rolnych oraz rozpowszechnianie wiedzy z zakresu rolnictwa ekologicznego. Uroczyste podsumowanie XII edycji konkursu odbyło się podczas Międzynarodowych Targów Natura Food 2019 w Łodzi.

W roku 2019 IUNG w ramach utworzonej sieci Ekologicznego Doświadczalnictwa Odmianowego (EDO) IUNG-PIB współpracował z COBORU i Podlaskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Zaplanowane cele systemu EDO zrealizowano poprzez:

- stworzenie bazy badawczej w postaci pól eksperymentalnych prowadzonych zgodnie z zasadami rolnictwa ekologicznego;

- testowanie przydatności odmian zbóż dla rolnictwa ekologicznego z wykorzystaniem spójnej metodyki badań obejmującej m.in. ocenę występowania i nasilenia czynników ograniczających plonowanie (patogeny, szkodniki i chwasty) oraz dokumentację wyników;
- wdrożenie systemu obiegu informacji z wykorzystaniem dostępu do bazy danych COBORU;
- opracowanie strony internetowej informującej o uzyskanych wynikach badań.

Ponadto efektem koordynowanego przez IUNG – PIB w latach 2010 – 2013 projektu Rozwój klastra Dolina Ekologicznej Żywności (DEŻ) było m.in. stworzenie portalu www.dolinaeko.pl. W roku 2019 IUNG – PIB kontynuował działania związane z utrzymaniem i administrowaniem portalu, których celem jest podtrzymanie efektów projektu DEŻ, w tym integracja podmiotów funkcjonujących na rynku produktów ekologicznych i działających na rzecz promocji rolnictwa ekologicznego.

W aktywne przenoszenie dobrych praktyk w sektorze rolnictwa ekologicznego aktywnie angażuje się IOR-PIB w Poznaniu poprzez m.in. prowadzenie **Studium Poddyplomowego** w zakresie Integrowanej Produkcji Ze Szczególnym Uwzględnieniem Ochrony Roślin i Rolnictwa Ekologicznego. IOR-PIB, w ramach PW 2017-2020, prowadzi również **Platformę Sygnalizacji Agrofagów** (<https://www.agrofagi.com.pl/>) na której znaleźć można materiały dotyczące zwalczania agrofagów w rolnictwie ekologicznym, zespół pracowników zaangażowany w prowadzenie zadania związanego z Platformą prowadził szkolenia dla rolników i doradców w Ośrodkach Doradztwa Rolnego w kraju. Ponadto IOR-PIB **kwalifikuje środki ochrony roślin dla rolnictwa ekologicznego oraz prowadzi ich wykaz** <https://www.ior.poznan.pl/1631,srodki-ochrony-roslin-do-upraw-ekologicznych>. Pracownicy IOR-PIB regularnie **prowadzą szkolenia** w zakresie rolnictwa ekologicznego. Zorganizowanie przez IOR **59. Sesji Naukowej** „Nowoczesne rozwiązania w ochronie roślin” z panelem naukowym „*Metody biologiczne, rolnictwo ekologiczne*”, który był doskonałym środkiem transferu wiedzy.

Omawiany cel był także realizowany przez urzędy marszałkowskie, przykładowo zorganizowana została studyjna w Niemczech, połączona z udziałem w Międzynarodowych Targach Żywności i Produktów Ekologicznych BioFach 2019; 40-osobową grupę uczestników stanowili rolnicy i przetwórcy, osoby zainteresowane przedstawieniem gospodarstwa na ekologiczne metody produkcji oraz przedstawiciele organizacji i instytucji zaangażowanych w rozwój rolnictwa ekologicznego.

d) Zmniejszenie konieczności korzystania z odstępstw od zasad produkcji ekologicznej.

Obecnie dopuszczone i możliwe do zastosowania odstępstwa od zasad produkcji ekologicznej mogą być w przyszłości ograniczone lub zlikwidowane, dlatego też

prowadzone są działania w celu rozwoju sektora tak, aby producenci ekologiczni nie musieli z tych odstępstw korzystać i nie byli od nich uzależnieni. Dotyczy to m.in. odstępstw, o których mowa w rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 889/2008 w:

- art. 39 - zatem należy modernizować istniejące oraz rozpoczynać produkcję w nowych wolnostanowiskowych oborach;
- art. 42 – zatem należy rozwijać i wspierać produkcję drobiu ekologicznego;
- art. 45 – zatem należy rozwijać i wspierać produkcję materiału rozmnożeniowego i nasion ekologicznych.

Na realizację tego celu przewidziane zostały środki pochodzące z PROW 2014-2020, w tym na działania takie, jak *”Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej”*, *„Inwestycje w środki trwałe”*. Rolnictwo ekologiczne jest także wspierane na zasadach ogólnych w ramach działania *”Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej”* operacji: *„Premie dla młodych rolników”*, *„Restrukturyzacja małych gospodarstw”*, *„Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych”*, *„Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa”*.

W danym okresie sprawozdawczym, tj. w 2019 r., działaniem pośrednio związanym z rolnictwem ekologicznym, realizowanym przez ARiMR, były nabory wniosków o przyznanie pomocy w ramach operacji typu „Modernizacja gospodarstw rolnych” oraz „Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarze Natura 2000”.

W zakresie operacji **„Modernizacja gospodarstw rolnych”** do ARiMR złożono 60 wniosków na kwotę ok. 19,22 mln zł. przez osoby prowadzące gospodarstwa ekologiczne, których udział w poszczególnych mechanizmach wsparcia jest monitorowany. Punkty za kryterium związane z posiadaniem certyfikatu rolnictwa ekologicznego uzyskało 53 wnioskodawców.

W zakresie operacji **„Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarze Natura 2000”** do ARiMR wpłynęło 117 wniosków na kwotę 24,76 mln zł. przez osoby prowadzące gospodarstwa ekologiczne.

Wojewódzkie Urzędy Marszałkowskie realizowały cel poprzez organizację i udział przedstawicieli województw w licznych targach, konferencjach, warsztatach, pokazach, seminariach i szkoleniach związanych z rolnictwem ekologicznym. Udzielane były również porady indywidualne i konsultacje dla rolników m.in. związane z pozyskiwaniem środków finansowych oraz prowadzeniem działalności. Przykładem jest wsparcie, udzielone przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego, mające na celu m. in. kontynuację prac nad regionalnym katalogiem odmian uprawnych dla rolnictwa ekologicznego, Dodatkowo wydawane były publikacje o charakterze doradczym

Cel II: Rozwój przetwórstwa produktów ekologicznych.

a) Stymulowanie rozwoju przetwórstwa.

Na realizację tego celu przewidziane zostały środki w ramach PROW 2014-2020, m.in. w działaniach:

- „Inwestycje w środki trwałe”,
- „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej”,
- „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej”

oraz operacji:

- „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej”,
- „Rozwój przedsiębiorczości - rozwój usług rolniczych”,
- „Płatności dla rolników przekazujących małe gospodarstwa”.

W ramach poddziałania 4.2 PROW 2014-2020 w 2019 roku wypłacono łącznie, w tym na wsparcie w sektorze rolnictwa ekologicznego, 266 362 152,06 zł, w tym 169 486 236,34 zł ze środków unijnych (fundusz EFRROW).

W ramach działania „*Inwestycje w środki trwałe*” (PROW 2014-2020), poddziałania „*Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój*” wsparciem⁴ mogą zostać objęte inwestycje dotyczące przetwórstwa i wprowadzania do obrotu na poziomie handlu hurtowego produktów rolnych, z wyłączeniem produktów rybnych, przy czym produkt będący wynikiem przetwarzania powinien być również produktem rolnym.

W ramach przedmiotowego poddziałania przewidziane są kryteria wyboru operacji uwzględniające m.in. uczestnictwo podmiotu ubiegającego się o przyznanie pomocy w unijnych lub krajowych systemach jakości, za które przysługują 3 punkty. Jednym z unijnych systemów jakości jest „Rolnictwo ekologiczne”.

Dodatkowo, podmiot ubiegający się o przyznanie pomocy w ramach poddziałania może uzyskać 5 punktów, w przypadku, gdy po zakończeniu realizacji operacji będzie przetwarzał produkty rolne pochodzące bezpośrednio od producentów wytwarzających produkty ekologiczne, nabywane na podstawie co najmniej 3-letnich umów zawieranych

⁴ W załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 października 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w przetwarzanie produktów rolnych, obrót nimi lub ich rozwój” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. poz. 1581, z 2016 r. poz. 1191 i 1750 oraz z 2017 r. poz. 475 i 1245) określone zostały rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności, w zakresie których, możliwe będzie udzielanie wsparcia.

z producentami rolnymi w wysokości co najmniej 10% całkowitej ilości produktów niezbędnych do produkcji.

Przykładem wspierania przetwórstwa jest też działanie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego mające na celu propagowanie doświadczeń włoskich w zakresie ekologii poprzez cykl działań medialnych upowszechniających filmy edukacyjne dostępne pod adresem www.wrotapodlasia.pl/dobrepraktyki. Jeden z odcinków zrealizowanych podczas wizyty studyjnej z 2018 r. dotyczył ekodystryktów, drugi zaś doświadczeń kooperatywy Agricoltura Nuova (produkcja ekologiczna obejmująca na miejscu przetwórstwo oraz dystrybucję).

b) Przenoszenie dobrych praktyk w przetwórstwie.

W CDR Oddział Radom funkcjonuje Centrum Praktycznego Szkolenia, w którym prowadzono szkolenia praktyczne oraz konsultacje w zakresie przetwórstwa surowców rolniczych (**mięsa, mleka, owoców i warzyw oraz zbóż**) na poziomie gospodarstwa. Certyfikat przetwórstwa ekologicznego posiadają 3 moduły tj. przetwórstwo mięsa, zbóż i warzyw i owoców.

W ramach działalności upowszechnieniowej i informacyjnej ODR-y zorganizowały w 2019 r. konferencje poświęcone problematyce rolnictwa ekologicznego, w których udział wzięło kilkuset uczestników. Tematyka rolnictwa ekologicznego była także szeroko upowszechniana w biuletynach informacyjnych, wydawanych co miesiąc przez każdy ODR w nakładzie kilku tysięcy egzemplarzy (każdy) oraz na stronach internetowych jednostek odwiedzanych rocznie przez dziesiątki tysięcy zainteresowanych. Także wiele broszur i ulotek informacyjnych wydanych przez ODR-y w 2019 r., było poświęconych rolnictwu ekologicznemu.

ODR-y w 2019 r. były także organizatorami licznych działań demonstracyjnych, konkursów, targów i festynów promujących rolnictwo ekologiczne. Imprezy targowe czy festyny, ze względu na swoją cykliczność i masowy charakter, były odwiedzane przez tysiące uczestników.

Instytuty oraz uczelnie wspierają rozwój przetwórstwa ekologicznego w ramach realizacji projektów rozwojowych związanych z innowacjami technologicznymi. Partnerzy zorganizowali konferencje, spotkania, szkolenia, warsztaty, które miały na celu pomoc przetwórcom w nawiązywaniu nowych kontaktów, opracowywane były również broszury. Podczas zorganizowanych szkoleń uczestnicy mieli okazję do zapoznania z technologią procesów produkcyjnych, wymagań higienicznych, bezpieczeństwa żywności i wymagań prawno-administracyjnych przy zakładaniu działalności małego przetwórstwa. Współuczestniczyli oni także w targach i wydarzeniach kulturalnych.

W 2019 r. Instytut Nauk o Żywieniu Człowieka SGGW realizował międzynarodowy projekt: Projekt Kodeks Praktyki dla przetwórstwa żywności ekologicznej, Code of Practice for organic food processing (ProPrg), w ramach programu ERA-NET CO-FUND w ramach Horyzont 2020, konkurs Core Organic Cofund. Głównym celem projektu jest opracowanie Kodeksu Praktyki (CoP). Kodeks jest skierowany do przetwórców żywności ekologicznej i organizacji certyfikujących w celu zapewnienia im zestawu strategii i narzędzi, które mogą pomóc w dokonywaniu najlepszego wyboru metod starannego przetwarzania żywności, zgodnego z zasadami rolnictwa ekologicznego oraz przyczyniającego się do produkcji żywności wysokiej jakości, cechującej się zdecydowaną akceptacją konsumentów i korzystnym wpływem na środowisko. Kodeks będzie łatwy do zastosowania w szerokim zakresie warunków/sytuacji i w odniesieniu do istniejących, nowych i przyszłych procesów przetwórczych.

Cel III: Dywersyfikacja oraz wzmocnienie kanałów dystrybucji produktów ekologicznych.

a) Rozwój targowisk i bazarów.

ARiMR, realizował niniejszy cel w ramach operacji typu „Inwestycje w targowiska lub obiekty budowlane przeznaczone na cele promocji lokalnych produktów” w ramach poddziałania „Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji, kultury i powiązanej infrastruktury” objętych Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Już na etapie składania wniosku o przyznanie pomocy beneficjent deklaruje procentowy udział powierzchni handlowej targowiska przeznaczonej na sprzedaż produktów rolno-spożywczych wyprodukowanych w systemie rolnictwa ekologicznego w stosunku do powierzchni handlowej targowiska. Faktycznie osiągnięty wskaźnik % powierzchni handlowej przeznaczonej dla produktów ekologicznych w stosunku do całej powierzchni handlowej badany jest na etapie wniosku o płatność. Liczba złożonych wniosków o wsparcie w tym zakresie wyniosła:

- 4 – gdzie powierzchnia handlowa na sprzedaż produktów ekologicznych była mniejsza lub równa 5 % całkowitej powierzchni obiektu;
- 15 – gdzie powierzchnia handlowa na sprzedaż produktów ekologicznych była większa niż 5 % i mniejsza lub równa 10 % powierzchni całkowitej obiektu;
- 24 – gdzie powierzchnia handlowa na sprzedaż produktów ekologicznych stanowi więcej niż 10 % powierzchni całkowitej obiektu.

Wszystkie wskaźniki mają zostać zrealizowane najpóźniej do 30 czerwca 2023 r.

b) Dywersyfikacja kanałów dystrybucji.

Cel ten realizowano poprzez promowanie i wspieranie organizacyjne sprzedaży produktów ekologicznych podczas wydarzeń kulturalnych, targów oraz lokalnych

jarmarków. Informacje na temat producentów i przetwórców zamieszczano na portalach internetowych, aby ułatwić komunikację między podmiotami. Wspomogło to również rozwój sprzedaży internetowej produktów ekologicznych.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa prowadził swoje działania na poziomie ogólnopolskim i regionalnym w dwóch obszarach.

Pierwszy obszar dotyczył komunikacji z beneficjentami i przedstawicielami sektora rolnego poprzez organizowanie: spotkań, wykładów i prezentacji służących podnoszeniu wiedzy i kompetencji producentów żywności oraz rolników w zakresie nowoczesnych działań promocyjnych i skutecznego dotarcia do klientów.

Drugi obszar dotyczył działań skierowanych do konsumentów, których celem było łączenie ich potrzeb w zakresie nabywania wysokojakościowych produktów rolno-spożywczych z określonymi producentami żywności, a także wspieranie trendu kupowania polskiej żywności wysokiej jakości. Szczególną uwagę zwrócono na zmianę postrzegania polskiego sektora spożywczego przez dostarczenie wiedzy o bogactwie kulinarnym wszystkich regionów Polski i rolnictwie ekologicznym, jako odpowiedzi na zapotrzebowanie konsumentów na żywność wysokiej jakości. Zadaniem KOWR było dostarczenie odbiorcom wiedzy na temat bogactwa kulinarnego Polski. Szczególną uwagę zwrócono na certyfikat „**Produkt ekologiczny**” oraz oznaczenie „**Produkt polski**”.

W 2019 r. KOWR prowadził także prace **usprawniające i rozwojowe** strony internetowej **www.polskasmakuje.pl**, m.in. dokonano przeglądu bazy danych kart wystawców i kart produktów w zakresie: sprawdzenia uprawnień wystawców do używania nazwy logo danego systemu jakości lub programu, w ramach którego wytwarzają swoje produkty oraz sprawdzenia ważności certyfikatów i oznaczeń przypisanych do produktów.

Zrealizowane działania promocyjne przyczyniły się do powiększenia zbioru wirtualnych wizytówek lokalnych producentów żywności wytwarzających swe produkty w ramach systemów jakości. Na stronie „Polska smakuje”, wg stanu na koniec grudnia 2019 r., znajdowało się 807 producentów żywności i rolników oraz 6 490 polskich produktów regionalnych, tradycyjnych oraz certyfikowanych, w tym około 1 500 produktów ekologicznych.

W realizacji celu **Dywersyfikacja kanałów dystrybucji** aktywnie wzięły udział wojewódzkie urzędy marszałkowskie, m.in. województwa lubelskiego i pomorskiego, które wspierały producentów produktów ekologicznych w wielu inicjatywach lokalnych i ogólnokrajowych, np.: Targi „SMAKI REGIONÓW” w Poznaniu, Targi „Natura Food” w Łodzi, „EKO GALA” w Jasionce k. Rzeszowa.

Cel IV: Wzrost wiedzy konsumentów na temat rolnictwa ekologicznego i żywności ekologicznej.

a) Promocja żywności ekologicznej

Na realizację tego celu przeznaczono szereg środków, w szczególności Komisja Europejska zaakceptowała do realizacji kolejny 3-letni polski program promocyjny „Bioeurope wysokiej jakości” (dotyczący koszyka dziewięciu różnych produktów ekologicznych) o łącznym budżecie 2 282 tys. EUR, skierowany na rynek Kanady i Stanów Zjednoczonych, a zainicjowany przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Przetwórców i Producentów Produktów Ekologicznych „Polska Ekologia”⁵.

Środki na promocję produktów ekologicznych dostępne są ponadto w ramach poddziałania 3.2 „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W ramach oceny wniosków przez ARiMR, składanych przez podmioty, brane były pod uwagę między innymi efektywność działań informacyjno-promocyjnych w zakresie liczby kanałów przekazu oraz zasięg terytorialny działań informacyjno – promocyjnych. Aktualnie projekty w systemie jakości: rolnictwo ekologiczne realizuje **5 podmiotów**, z którymi podpisano umowy na kwotę łączną **8 395 768,20 zł**. W 2019 roku wypłacono im już kwotę w wysokości **3 242 923,30 zł**.

Promocja rolnictwa ekologicznego możliwa jest także ze środków funduszy promocji utworzonych na podstawie ustawy z dnia 22 maja 2009 r. *o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych* (Dz. U. z 2017 r. poz. 2160 z późn. zm.). O przeznaczeniu środków z funduszy decydują komisje zarządzające poszczególnych funduszy. W składzie części z nich znajdują się przedstawiciele organizacji zrzeszającej producentów i przetwórców produktów ekologicznych.

Do najważniejszych działań informacyjno-promocyjnych realizowanych w 2019 r. na rzecz rozwoju sektora rolnictwa ekologicznego na rynku krajowym należy kampania skierowana do przedszkoli w zakresie rozpoznawalności logo rolnictwa ekologicznego i zrozumienia czym jest rolnictwo ekologiczne. Jest ona realizowana przez MRiRW we współpracy z Głównym Inspektorem Sanitarnym i spotkała się z bardzo dobrym przyjęciem. Na przełomie listopada i grudnia 2019 r. w 16 wojewódzkich stacjach sanitarno-epidemiologicznych zostały zorganizowane szkolenia dla pracowników oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia z każdego powiatu, podczas którego przedstawiono założenia i wytyczne do realizacji pilotażowej edycji programu oraz zaprezentowano film animowany i publikację. Następnie rozdyskrebowano przygotowane przez MRiRW materiały edukacyjne do Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych, a powiatowi koordynatorzy programu przedstawili ofertę programu dyrektorom przedszkoli. Nabór przedszkoli

⁵ Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 21 października 2019 r. w sprawie wyboru programów prostych dotyczących promocji produktów rolnych w 2019 r. zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014 [nr C(2019)7432 final].

prorowadzony był w oparciu o przyjęty wskaźnikiem realizacji edycji pilotażowej tj. 4000 dzieci objęte programem w każdym województwie. Do programu zostało zgłoszonych 1450 placówek przedszkolnych oraz ponad 64 tys. dzieci z całej Polski. Zaplanowany czas realizacji programu w większość placówek przedszkolnych to styczeń - maj 2020 r. Z informacji pozyskiwanych od koordynatorów wojewódzkich wynika, że kampania „Skąd się biorą produkty ekologiczne?” wpisuje się w program nauczania przedszkolnego i dodatkowo jest ciekawym przedsięwzięciem również dla rodziców. Ponadto przedszkola są zainteresowane kontynuacją i rozszerzeniem programu w kolejnych latach.

W okresie 7-19.12.2019 r. przeprowadzono również kampanię informacyjno – edukacyjną emitując spot reklamowy pt. „rolnictwo ekologiczne” w programach telewizji publicznej tj.: TVP1, TVP2, TVP3, TVP Info oraz TVP Seriale. Kampania miała na celu przybliżenie społeczeństwu tematyki rolnictwa ekologicznego oraz gospodarki żywnościowej. Spoty były emitowane przykładowo przed Teleexpressem, Familiadą, relacjami z największych imprez sportowych.

Żywność ekologiczna promowana była przez KOWR podczas m.in. imprezy „Targi Polska smakuje”, Krajowych Dożynek Ekologicznych, EKOĞALA – Międzynarodowych Targów Produktów i Żywności Wysokiej Jakości, konkursu „Najlepsze gospodarstwo ekologiczne”.

Urzędy Marszałkowskie również aktywnie uczestniczyły w realizacji tego celu poprzez promocję produktów ekologicznych oraz żywności wysokiej jakości swojego regionu na wielu wydarzeniach targowych i wystawienniczych. Wykaz aktywności Urzędów Marszałkowskich w tym zakresie stanowi **załącznik nr 3**.

b) Współpraca z organizacjami w zakresie promocji żywności ekologicznej

W 2019 r. odbyło się wiele wydarzeń, pod patronatem MRiRW, promujących żywność wysokiej jakości, w tym produkty ekologiczne. Wydarzenia te odbywały się na terenie całego kraju oraz poza jego granicami. W celu przeprowadzenia działań promocyjnych była nawiązywana współpraca zarówno z producentami żywności ekologicznej, grupami producentów, stowarzyszeniami, jak i z organami administracji, m. in.: zorganizowano w **17 krajach** dla polskich przedsiębiorców **21 działań promocyjno-informacyjnych** obejmujących organizację stoisk narodowych na targach i/lub misji handlowych, w tym najważniejszym z nich - Biofach 2019.

Podczas ww. przedsięwzięć odbyły się prezentacje polskich produktów żywnościowych m.in. ekologicznych, połączone z ich degustacją, jak również udzielano informacji dotyczących produktów rolno-spożywczych, działań MRiRW oraz rolnictwa ekologicznego.

Z budżetu unijnego finansowane są **działania promocyjne dotyczące propagowania wiedzy o „Programie dla szkół”**. W 2019 r. w ramach kampanii promocyjnej kontynuowany był projekt blogu internetowego www.pamietnikchrumasa.pl. Jeden z filmów animowanych wyprodukowanych w ramach kampanii programu na rok szkolny 2018/2019 został poświęcony w całości tematyce żywności ekologicznej i certyfikatowi „Produkt ekologiczny”.

Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHARS) realizowała cel między innymi przez: prowadzenie strony internetowej IJHARS (www.ijhars.gov.pl), gdzie zamieszczone są informacje dotyczące systemu rolnictwa ekologicznego i aktualne informacje statystyczne, zamieszczanie artykułów na temat rolnictwa ekologicznego w biuletynie IJHARS „Wiedza i Jakość”, udział w programach telewizyjnych oraz udzielanie dziennikarzom informacji w zakresie rolnictwa ekologicznego. Cel był również realizowany poprzez gościnne prowadzenie przez pracowników IJHARS wykładów na temat rolnictwa ekologicznego na uczelniach wyższych, konferencjach, seminariach.

Cel V. Podniesienie poziomu współpracy pomiędzy podmiotami działającymi w sektorze rolnictwa ekologicznego.

a) Wsparcie procesu integracji branży oraz

b) Wsparcie procesu komunikowania się pomiędzy podmiotami na rynku.

GIJHARS realizował cel poprzez udostępnianie informacji o producentach ekologicznych. W związku z tym, GIJHARS, na wniosek zainteresowanych podmiotów, w 2018 roku udostępnił **140** informacji o producentach ekologicznych (w tym **129** wniosków o udostępnienie wykazu producentów ekologicznych i **11** wniosków o udostępnienie danych statystycznych z zakresu rolnictwa ekologicznego w Polsce).

Cel realizowano także poprzez organizację konferencji podsumowującej badania w zakresie rolnictwa ekologicznego, które dotowane są przez MRiRW od 2004 r. Szczegółowe informacje związane z badaniami zostały przedstawione w opisie realizacji w celu I pkt b. niniejszego sprawozdania.

Ponadto KOWR, w ramach współpracy z polskimi placówkami dyplomatycznymi za granicą, przygotował i przekazał materiały informacyjne na temat polskiego potencjału eksportowego i możliwości współpracy handlowej do wykorzystania przez placówki w bieżącej współpracy z podmiotami lokalnymi.

Cel VI: Włączenie organów administracji rządowej i samorządowej w rozwój sektora rolnictwa ekologicznego.

W związku z tym, że „*Ramowy Plan Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego na lata 2014-2020*” został włączony jako jeden z projektów strategicznych do Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, w rozwój sektora rolnictwa ekologicznego włączają się organy administracji rządowej oraz samorządowej. Wojewódzkie Urzędy Marszałkowskie organizują wydarzenia mające na celu promowanie danego regionu Polski, wykorzystując produkty ekologiczne i żywność wysokiej jakości jako atut swojego regionu. Szczegółowa lista działań podjętych w 2019 r. przez urzędy marszałkowskie stanowi zał. nr 3 do niniejszego sprawozdania.

a) Współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego,

b) Współpraca z podmiotami działającymi na rynku produktów rolnictwa ekologicznego oraz

c) Zielone zamówienia publiczne

W ramach współpracy z organami administracji rządowej i samorządowej, IJHARS opracowuje i przekazuje informacje o rolnictwie ekologicznym organom działającym na rzecz tego systemu. Przedstawiciele GIJHARS i WIJHARS aktywnie brali udział w organizowanych przez te jednostki przedsięwzięciach, takich jak m. in. targi (np. EKO GALA), konferencje (np. konferencja pt. „Wiem, co jem – cała prawda o rolnictwie ekologicznym”, organizowana przez ODR w Minikowie i WFOŚiGW w Toruniu), spotkania i posiedzenia (np. posiedzenie połączonych komisji tj. Zdrowia, Polityki Prorodzinnej i Społecznej oraz Komisji Bezpieczeństwa Obywateli Rady Powiatu w Krakowie).

W ramach współpracy z podmiotami działającymi na rynku produktów rolnictwa ekologicznego, GIJHARS udostępnia informacje o producentach ekologicznych, a także udziela wsparcia merytorycznego i opinii dotyczących działalności producentów w rolnictwie ekologicznym (np. odpowiedzi GIJHARS na zapytania dot. rozpoczęcia działalności w rolnictwie ekologicznym, etykietowania produktów ekologicznych, importu, zasad obrotu produktami ekologicznymi itd.).

Dodatkowo sektor Rolnictwa Ekologicznego jest wspierany poprzez współpracę z Radą Rolnictwa i Produkcji Ekologicznej, która została powołana, zarządzeniem nr 29 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 września 2018 roku, do jej zadań należy:

1. opiniowanie, konsultowanie i przedstawianie propozycji rozwiązań systemowych w rolnictwie ekologicznym, w szczególności w obszarze produkcji i przetwórstwa ekologicznego oraz zgłaszanie inicjatyw w tym zakresie;
2. wspieranie przedsięwzięć służących rozwojowi rolnictwa ekologicznego w obszarze produkcji i przetwórstwa oraz rynku żywności ekologicznej;

3. opiniowanie, konsultowanie i przedstawianie propozycji rozwiązań, działań oraz realizacji celów wskazanych w Ramowym Planie Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce na lata 2014–2020.

Rada Rolnictwa i Produkcji Ekologicznej skupia ekspertów z jednostek podległych lub nadzorowanych przez Ministra, uczelni wyższych, upoważnionych jednostek certyfikujących w rolnictwie ekologicznym i organizacji branżowych działających w rolnictwie ekologicznym. Zapewnia to stałą bieżącą współpracę Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi z sektorem rolnictwa ekologicznego.

Cel VII: Utrzymanie wysokiego poziomu systemu kontroli i certyfikacji produktów ekologicznych.

a) Działania doskonalące.

W ramach działań doskonalących, GIJHARS prowadzi analizę danych zbieranych od jednostek certyfikujących. Analiza ta dotyczy zarówno danych statystycznych, jak i informacji pozyskanych w ramach nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i produkcją. Wyniki analiz służą m.in. do określania obszarów zwiększonego ryzyka występowania nieprawidłowości w rolnictwie ekologicznym, czynników wpływających na rozwój rolnictwa ekologicznego, jak i czynników mogących powodować jego zahamowanie. Reakcją natomiast jest opracowywanie wytycznych dla jednostek, określanie priorytetów kontrolnych, nakładanie kar na jednostki w przypadku postępowania niezgodnego z przepisami o rolnictwie ekologicznym lub zobowiązuje jednostki do wyeliminowania nieprawidłowości za pomocą wniosków pokontrolnych czy nakazu działań naprawczych.

Ponadto, w celu doskonalenia systemu kontroli i certyfikacji produktów ekologicznych, GIJHARS organizuje cykliczne (kwartalne) spotkania z jednostkami certyfikującymi.

Podczas spotkań GIJHARS z jednostkami certyfikującymi, omówione były m.in. następujące tematy:

- najważniejsze ustalenia z działań Głównego Inspektoratu JHARS realizowanych w ramach nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i produkcją ekologiczną,
- najważniejsze kierunki doskonalenia działań jednostek certyfikujących w danym roku, omówienie zasad współdziałania GIJHARS i jednostek certyfikujących w procesie doskonalenia systemu kontroli w rolnictwie ekologicznym,
- bieżące i planowane prace legislacyjne w zakresie rolnictwa ekologicznego,
- doskonalenie współdziałania jednostek certyfikujących i GIJHARS w zakresie rozpatrywania notyfikacji,
- projekt wytycznej dla jednostek certyfikujących dot. zasad postępowania w przypadku stwierdzenia występowania w uprawie ekologicznej pozostałości

środków ochrony roślin niedozwolonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKIK) zlecał podległej Inspekcji Handlowej (IH) kontrole jakości handlowej produktów rolnictwa ekologicznego w obrocie detalicznym. Kontrole w tym zakresie prowadzone są regularnie co roku. Ostatnie planowane działania w tym zakresie miały miejsce w II kwartale 2019 r. W ich ramach skontrolowano łącznie **162** placówki, ocenie poddano **914** partii produktów, z czego zakwestionowano ogółem 142 partie (16%), w szczególności z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie (102 partie) i przeterminowanie (23 partie). Do badań laboratoryjnych zostały pobrane próbki ze 160 partii produktów.

Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa współpracuje z Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w zakresie nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i produkcją ekologiczną. W szczególności Inspekcja uczestniczy w wyjaśnianiu przyczyn obecności w produktach ekologicznych niedozwolonych środków ochrony roślin, w tym pochodzących ze znosu cieczy roboczej w trakcie zabiegów wykonywanych na polach sąsiadujących. Współpraca ta wymaga przepływu informacji i danych dotyczących wyników kontroli między organami Inspekcji. Dlatego, aby usprawnić ten proces, 10 czerwca 2019 r. Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa i Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych podpisali porozumienie w sprawie szczegółowego sposobu współdziałania przy przeprowadzaniu czynności kontrolnych, w tym szczegółowego zakresu oraz sposobu i terminów przekazywania organom Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych informacji lub danych niezbędnych do prawidłowego sprawowania przez tę Inspekcję nadzoru nad jednostkami certyfikującymi oraz nadzoru nad produkcją ekologiczną.

Od 2019 roku w ramach nadzoru nad rolnictwem ekologicznym powierzono Instytutowi Ochrony Roślin-Państwowemu Instytutowi Badawczemu w Poznaniu wykonywanie analiz próbek pobranych przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w celu kontroli importowanych towarów oraz wyjaśniania przypadków znosu środków ochrony roślin na plantacje ekologiczne z upraw konwencjonalnych.

b) Transfer dobrych praktyk w zakresie kontroli i certyfikacji w rolnictwie ekologicznym.

Dostrzegając potrzebę transferu dobrych praktyk, a także ujednolicania podejścia jednostek certyfikujących w rolnictwie ekologicznym, GIJHARS opracowuje i przekazuje jednostkom certyfikującym *Wytyczne* dotyczące kontroli i certyfikacji producentów ekologicznych. Wytyczne przygotowywane są w oparciu o doświadczenia zbierane w ramach nadzoru nad jednostkami certyfikującymi i produkcją ekologiczną.

Pozwala to na ujednolicanie działania jednostek certyfikujących, a tym samym harmonizację systemu kontroli rolnictwa ekologicznego.

c) Obniżanie realnych kosztów kontroli i certyfikacji.

W zakresie ww. działania realizowane było poddziałanie – 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości”. W ramach tego poddziałania rolnicy wytwarzający produkty ekologiczne mogą ubiegać się o dofinansowanie kosztów kontroli i certyfikacji w wysokości do 3000 zł.

Obniżanie kosztów kontroli i certyfikacji było również realizowane poprzez działania wskazane i opisane w podpunkcie a) w celu VII odnoszącym się do utrzymania wysokiego poziomu kontroli i certyfikacji w rolnictwie ekologicznym.

Podsumowanie

Celem głównym „*Ramowego Planu Działań dla Żywności i Rolnictwa Ekologicznego w Polsce w latach 2014 - 2020*” jest rozwój rolnictwa ekologicznego oraz rynku żywności ekologicznej.

W dokumencie zaznaczono, że trwały rozwój rynku żywności ekologicznej zależy przede wszystkim od preferencji konsumentów i ich przywiązania do żywności ekologicznej. W celu zachęcenia konsumentów do sięgania po produkty ekologiczne prowadzono stałą działalność informacyjno-edukacyjną, przybliżającą konsumentom zasady produkcji ekologicznej oraz jej walory, a także jak rozpoznawać żywność ekologiczną. Aby w sposób trwały kształtować postawy konsumentów, działania w tym zakresie nakierowane były przede wszystkim na dzieci i młodzież.

Właściwie wspierany, rozwinięty i innowacyjny sektor produkcji ekologicznej może się przyczynić do zwiększenia potencjału produkcyjnego, dochodowości i konkurencyjności krajowego rolnictwa, w tym małych gospodarstw rodzinnych. Ważne jest zapewnienie produkcji ekologicznej optymalnych warunków rozwoju w celu poprawy konkurencyjności, produktywności oraz opłacalności produkcji. W tym celu prowadzono badania na rzecz rolnictwa ekologicznego, informowano o ich wynikach a także zamieszczono na stronie internetowej MRiRW oraz wydano cykl metodyk produkcji ekologicznej.

Załącznik nr 1

Wykaz tematów badawczych dofinansowanych w 2019 roku

L.p.	Wnioskodawca	Nazwa tematu badawczego
1	Uniwersytet Warmińsko – Mazurski	Badania nad optymalizacją i rozwojem innowacyjnych rozwiązań przetwórstwa ekologicznego w zakresie metod, sposobów i rozwiązań obniżania poziomu substancji niedopuszczonych do stosowania w rolnictwie lub GMO, mogących powstawać w czasie przygotowania lub przechowywania żywności i pasz.
2	Uniwersytet Warmińsko – Mazurski	Planowanie upraw roślin paszowych i optymalizacja produkcji ekologicznej pasz, w tym zasady ich przygotowania na poziomie gospodarstwa. Opracowanie przewodnika dobrych praktyk.
3	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	Innowacyjne rozwiązania w zakresie wykorzystania warzyw i owoców.
4	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego	Warzywnictwo, w tym uprawa ziół: badania w zakresie określenia źródeł oraz przyczyn występowania w surowcach ekologicznych środków niedopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym. Określenie dobrych praktyk, standardów postępowania, opracowanie przewodnika oraz wytycznych w zakresie przeciwdziałania takim przypadkom.
5	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego	Produkcja zwierzęca metodami ekologicznymi: badania w zakresie optymalizacji warunków ekologicznej akwakultury, z uwzględnieniem zasad wytwarzania ekologicznych mieszanek paszowych na poziomie gospodarstwa rolnego oraz zapobiegania i zwalczania występowania chorób i pasożytów.
6	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego	Marketing, promocja oraz analiza rynku. Analiza wartości i struktury rynku produkcji ekologicznej w Polsce, ze szczególnym określeniem wartości jego poszczególnych branż.
7	Instytut Ogrodnictwa	Sadownictwo metodami ekologicznymi: Badania nad innowacyjnymi metodami ochrony upraw sadowniczych w rolnictwie ekologicznym, ze szczególnym uwzględnieniem upraw jagodowych.
8	Instytut Ogrodnictwa	Warzywnictwo ekologiczne, w tym uprawa ziół: badania w zakresie możliwości wykorzystywania substancji podstawowych w ochronie warzyw i ziół w uprawie ekologicznej. Możliwości wykorzystywania substancji podstawowych do ograniczania szkodliwości najgroźniejszych agrofagów i patogenów w ekologicznych uprawach pieczarki.
9	Instytut Ogrodnictwa	Warzywnictwo ekologiczne, w tym uprawa ziół: Badania w zakresie możliwości wykorzystania substancji podstawowych w ochronie warzyw i ziół w uprawie ekologicznej. Wykorzystanie wyciągów roślinnych i preparatów do ograniczania szkodliwości najgroźniejszych patogenów w ekologicznej uprawie pomidora szklarniowego.

10	Instytut Ogrodnictwa	Przetwórstwo produktów roślinnych i zwierzęcych metodami ekologicznymi: innowacyjne rozwiązania w zakresie wykorzystania warzyw i owoców. Poprawa jakości i konkurencyjności mikroprzetwórnictwa wytwarzających ekologiczne przetwory.
11	Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin	Uprawy polowe metodami ekologicznymi. Badania w zakresie optymalizacji doboru odmian w ekologicznej uprawie roślin rolniczych, zalecanych do produkcji polowej towarowej. Określenie dobrych praktyk ochrony przed agrofagami w tych uprawach. Ocena nowo wytworzonych linii hodowlanych owsa do celów rolnictwa ekologicznego. Poszukiwanie genotypów o dużej odporności na choroby przy zachowaniu wysokiej jakości żywieniowej.
12	Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin	Uprawy polowe metodami ekologicznymi. Badania w zakresie optymalizacji doboru odmian w ekologicznej uprawie roślin rolniczych, zalecanych do produkcji polowej towarowej. Określenie dobrych praktyk ochrony przed agrofagami w tych uprawach. Badania nad doborem odmian kukurydzy do uprawy na różne cele użytkowania w systemie ekologicznym i redukcje zawartości mikotoksyn.
13	Instytut Ochrony Roślin	Uprawy polowe metodami ekologicznymi: optymalizacja sposobów zaprawiania materiału siewnego i nasadzeniowego stosowanego w rolnictwie ekologicznym. Badania nad wykorzystaniem wybranych substancji do zaprawiania nasion pszenicy jarej w kierunku ograniczenia chorób grzybowych.
14	Instytut Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN	Uprawy polowe metodami ekologicznymi: określenie innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony przed agrofagami w ekologicznej uprawie roślin rolniczych
15	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa	Badania w zakresie optymalizacji doboru odmian w ekologicznej uprawie roślin rolniczych, zalecanych do produkcji polowej towarowej. Określenie dobrych praktyk ochrony przed agrofagami w tych uprawach. (Badania nad doborem odmian zbóż ozimych: pszenicy, żyta, pszenżyta).
16	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa	Badania w zakresie optymalizacji doboru odmian w ekologicznej uprawie roślin rolniczych, zalecanych do produkcji polowej towarowej. Określenie dobrych praktyk ochrony przed agrofagami w tych uprawach. (Badania nad poprawą jakości plonu współczesnych i dawnych odmian pszenicy jarej, ich przydatnością dla przemysłu piekarskiego i makaronowego oraz potencjałem zdrowotnym).
17	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa	Badania w zakresie optymalizacji doboru odmian w ekologicznej uprawie roślin rolniczych, zalecanych do produkcji polowej towarowej. Określenie dobrych praktyk ochrony przed agrofagami w tych uprawach. (Badania nad przydatnością odmian zbóż jarych do uprawy w rolnictwie ekologicznym w ramach Ekologicznego Doświadczalnictwa Odmianowego – EDO dla zbóż jarych).
18	Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno Spożywczego	Przetwórstwo produktów roślinnych i zwierzęcych metodami ekologicznymi: Badania nad wpływem termicznych procesów technologicznych (np.: suszenie, prażenie, słodowanie, pieczenie) na występowanie lub koncentrację substancji niedopuszczonych do stosowania w rolnictwie ekologicznym.
19	Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno Spożywczego	Przetwórstwo produktów roślinnych i zwierzęcych metodami ekologicznymi: Badania nad innowacyjnymi rozwiązaniami w zakresie przetwórstwa mięsa, z ograniczeniem dodatków azotanów i azotynów w zakresie przetwórstwa mięsa i podrobów w celu wpływu na zdrowotność, parametry sensoryczne i trwałość wyrobów.

20	Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN	Marketing, promocja oraz analiza rynku. Opracowanie rozwiązań w zakresie efektywnych metod wsparcia w rolnictwie ekologicznym, w tym dotychczasowych rozwiązań w Polsce. Instrumenty efektywnego wsparcia instytucjonalnego, prawnego i finansowego na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego, w szczególności na rzecz grup i organizacji producentów ekologicznej żywności - międzynarodowa analiza porównawcza krajowych systemów wsparcia rolnictwa i przetwórstwa ekologicznego oraz stworzenie benchmarku dla rozwiązań polskich
21	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Marketing, promocja oraz analiza rynku – wpływ wsparcia gospodarstw ekologicznych, pozyskiwanego w ramach działania „Rolnictwo ekologiczne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020, na zwiększanie podaży żywności ekologiczne.

Załącznik nr 2

Działania realizowane przez Centrum Doradztwa Rolniczego:

Lp	Tytuł	Data	Liczba uczestników
1	Rolnictwo ekologiczne -podstawowe zasady produkcji	18-19.09.2018	80
2	Ekologiczna produkcja nasienne- zasady technologia	10-11.04.2018	34
3	Ekologiczna uprawa wybranych gatunków warzyw	20-21.09.2018	17
4.	Możliwości zwiększenia dochodowości gospodarstw ekologicznych. Uprawa i przetwórstwo starych odmian zbóż i soi	19.02.2018	30
5.	Skład, przechowywanie i gospodarowanie nawozami naturalnymi	29-30.10.2018	13
6.	Uprawa mieszanek zbożowo-bobowatych w gospodarstwach ekologicznych. Wykorzystanie mieszanek roślin bobowatych w poplonach.	10.12.2018	19
7.	Żywność ekologiczna - nowe trendy, innowacje na rynku produktów ekologicznych - wyjazd na targi BIOFACH	11-12.10.2018	7
8.	Podsumowanie zadań badawczych z zakresu rolnictwa ekologicznego finansowanych przez MRIRW	28.02.-1.03.2018	43
9.	Upowszechnienie wiedzy w zakresie rolnictwa ekologicznego i osiągnięć nauki w wybranych krajach UE – wyjazd studyjny-1/32;	16-20.10.2019	32
10.	Rolnictwo ekologiczne – nowe wyzwania i obecne problemy - konferencja	17-18.10.2019	107
11.	Innowacyjne rozwiązania technologiczne i organizacyjne w rolnictwie ekologicznym w świetle najnowszych badań naukowych – konferencja	27-28.11.2019	93

Opracowano oraz wydrukowano broszury i metodyki dotyczące rolnictwa ekologicznego:

Lp.	Tematyka	Forma	Liczba form	Nakład
1.	Zboża w uprawie ekologicznej – pszenica jara;	broshura	1	500
2.	Zboża w uprawie ekologicznej – pszenica ozima;	broshura	1	500
3.	Uprawy polowe metodami ekologicznymi;	broshura	1	500
4.	Uprawa warzyw w rolnictwie ekologicznym;	broshura	1	500
5.	Produkcja ekologicznych wyrobów mięsnych;	broshura	1	500

6.	Owies szorstki do produkcji towarowej w gospodarstwach i przetwórstwie ekologicznym;	broszura	1	500
7.	Uprawa kukurydzy w systemie ekologicznym;	broszura	1	500
8.	Optymalizacja chowu kur nieśnych;	broszura	1	500
9.	Mieszanki roślin strączkowych ze zbożami w rolnictwie ekologicznym;	broszura	1	500
10.	Ochrona zdrowia zwierząt;	broszura	1	500
11.	Ekologiczna uprawa wybranych gatunków ziół;	broszura	1	500

Załącznik nr 3⁶

Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego	Promocja i prezentacja oferty ekologicznej regionu podczas licznych imprez wystawienniczo-targowych organizowanych w kraju i zagranicą, m.in.: – Grune Woche, BioFach, – Toruński Festiwal Smaków Targi „Turystyczny Wypoczynek”, – Jarmark Wielkanocny w Przysieku, – Targi Turystyczno-Ogrodnicze „Lato na Wsi” – Święto Smaku i Tradycji, – Kujawsko-Pomorskie Miodowe Lato, – Festiwal Smaku w Grucznie, – Barwy Lata-Dary Jesieni „Jesienna Wystawa Ogrodnicza” w Minikowie, – Smaki Regionów w Poznaniu podczas Polagra Food, Jarmark Adwentowy.
Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego	Producenci rolnictwa ekologicznego uczestniczyli w następujących wydarzeniach: – Kiermasz Wielkanocny w Lublinie, – Festiwal produktów tradycyjnych i regionalnych „Na kulinarnym szlaku wschodniej Polski” w Nałęczowie, – Wojewódzki Finał Konkursu Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów w Zamościu, – Targi „Sielskie Smaki” w Warszawie, – Wydarzenie „Czary mary – magia lubelskich owoców i warzyw”, – I Wojewódzkie Lubelskie Święto Miodu w Lublinie, – Targi „SMAKI REGIONÓW” w Poznaniu, – Targi „Natura Food” w Łodzi, „EKOLOGIA” w Jasionce k. Rzeszowa.
Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego	– Jarmark Wielkanocny w Ochli; – Jarmark Bożonarodzeniowy w Ochli; – konkurs „Nasze kulinarne Dziedzictwo Smaki Regionów”.
Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego	Uruchomiona strona internetowa produkty.podlaskie.eu, na której publikowane są informacje o produktach lokalnych – w tym również specjalne miejsce dedykowane jest producentom z certyfikatem rolnictwa ekologicznego. Strona internetowa zawiera również dane kontaktowe producentów, co ma za zadanie zwiększyć dostępność ekologii i promować ją wśród konsumentów. Inicjatywę zrealizowano jako projekt własny w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.
Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego	Udział w Targach (stoisko Województwa Pomorskiego): – Smaki Regionów w Poznaniu oraz Natura Food w Łodzi; – XIII Pomorskie Święto Produktu Tradycyjnego w Oliwie – wydarzenie mające na celu wzmocnienie identyfikacji lokalnej żywności wysokiej jakości z województwa pomorskiego poprzez przygotowanie infrastruktury wystawienniczej dla lokalnych producentów, w tym przede wszystkim członków Sieci Dziedzictwo Kulinarne Pomorskie.
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego	– Międzynarodowe Targi Produktów i Żywności Wysokiej Jakości EKOLOGA w Rzeszowie; – Targi Smaki Regionów w Poznaniu.
Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego	– Piknik nad Odrą; – Jarmark Jakubowy; – Festiwal Słowian i Wikingów; – Dożynki Wojewódzkie; – Targi Rolne Agro Pomerania; – Targi Smaki Regionów.

⁶ Nie wszystkie Urzędy Marszałkowskie przesłały informacje w prezentowanym zakresie.